

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Hofbashen op een politieke breuklijn

door *Geerten Boogaard*

De auteur is junior docent-onderzoeker staatsrecht aan de Universiteit van Amsterdam.

Vorig jaar, toen de prestigieuze Four Freedoms Award werd uitgereikt aan het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, was de positie van dat hof zo vanzelfsprekend dat Koningin Beatrix uitrukte om de gelegenheid koninklijke luister bij te zetten. Balkenende sprak namens de Nederlandse regering: 'I am presenting this award to you, not only to express our deep appreciation for the Court's service to democracy and freedom in the past, but also on behalf of future generations.' Tegenwoordig zou zo'n feestje tot politieke consternatie leiden. Het hof ligt namelijk sinds kort in de vuurlinie.

Niet van Wilders, dit keer. Die heeft het te druk met onze eigen rechterlijke macht. Wel van de vvd'er Blok, die een stuk naar de krant stuurde, en van de cda'ers Çörüz en Omtzigt, die een kritische motie indienden. De teneur van deze parlementariërs en van de stukken waar ze naar verwezen was telkens dezelfde: het ondemocratische hof bemoeit zich nu zo'n beetje met alles en moet terug in zijn hok. Minister Rosenthal zag wel wat in de kritiek en schreef in een notitie dat het hof zich inderdaad tot 'belangrijke zaken' moet gaan beperken. Dat standpunt draagt Nederland tegenwoordig ook internationaal uit. Bondskanselier Mer-

kel schijnt al naar Rutte gebeld te hebben om te vragen waar we nu mee bezig zijn.

De Eerste Kamerleden van het cda konden de plotselinge koerswijziging ten aanzien van het hof niet meemaken. cda-senator Bemelmans voerde in de Eerste Kamer een grote meerderheid aan die bij motie uitsprak zich nog steeds prima te kunnen vinden in de bijdrage van het hof aan de mensenrechtenbescherming in Nederland. Het cda is dus ook op dit punt in verwarring.

Wie wijst de weg voor de christendemocratie? Çörüz en Omtzigt of Balkenende en Bemelmans?

Beslissend is in ieder geval niet de vraag of je kritiek mag hebben op het hof. Natuurlijk mag dat. Er bestaat ook al veel kritiek op het hof. Niet alleen van landen die een pijnlijke veroordeling te slikken kregen, maar ook van wetenschappers die kritische kanttekeningen plaatsten. Dat het hof kritiek krijgt, is in principe zelfs te waarderen. Het hof is geen moderne Olympus vanwaar de goden hun oordelen de wereld in slingeren. Kritiek, ook vanuit de politieke arena, is onderdeel van de vaak geroemde checks-and-balances waarin een rechterlijke macht moet functioneren.

Toch heeft het cda bij de huidige kritiek niets te zoeken. Ik zie daarvoor in ieder geval twee redenen. In de eerste plaats heeft het geen zin om het hof in zijn algemeenheid te verwijten dat het niet democratisch gekozen is. Dat klopt al niet omdat daarmee democratie en rechtsstaat tegen elkaar wor-

den uitgespeeld, maar het zet ook nog eens de bijl aan de wortel van het idee van het hof. Het hof is er immers juist om 'vanbuiten' mee te kijken met de democratische processen in de verschillende staten en punten aan te dragen die niet meteen lekker liggen in de publieke opinie. Wie zoiets niet meer wil, moet pleiten voor afschaffing van het hof, en het niet verwijten dat het doet wat we het hebben opgedragen. Wie een waakhond neemt, moet niet klagen als hij een keer wakker wordt geblaft.

In de tweede plaats wordt het hof nu aangevallen op een wezenlijk punt waarop het CDA onverkort partij moet kiezen voor het hof. De zaken waar nu de meeste kritiek op komt, gaan niet over het niveau van de rechtsbescherming, maar over de vraag aan wie het hof rechtsbescherming mag bieden. Ik hoor niemand protesteren bij het idee dat het hof hem zal beschermen als hij uitgeleverd zal worden aan een land waar hem een onmenselijke behandeling te wachten staat. Maar als het hof een probleem maakt van de Griekse detentieomstandigheden waarnaar asielzoekers teruggestuurd worden, is het hof te ver gegaan. Niemand klaagt over bescherming tegen marteling, maar een hof dat aan minister Leers vraagt even te wachten met het uitzetten van Irakezen moet zich met belangrijker zaken gaan bezighouden.

Het is niet toevallig dat het Europese Hof juist op dit punt opvalt. Het hof beschermt inderdaad de mensenrechten van 'iedereen

die er is'. Daarmee opent ook het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens in artikel 1. Maar 'er zijn' lijkt in het nationale debat steeds nog maar de helft van het verhaal. 'Betaal je ook premie?' en 'Ben je ook ingeburgerd?' zijn vragen die steeds belangrijker worden. Misschien is dat terecht. Maar bij de bescherming van mensenrechten mag nooit meer tellen dan 'mens' en 'er zijn'. De ingeburgerde

premiebetaler die *death row* vreest en de Soemalische asielzoeker die in zijn thuisland geweld, verkrachting en moord te wachten staat, moeten een gelijk beroep kunnen doen op het martelverbod.

Balkenende en Bemelmans wijzen dus de weg. Er is geen reden om het hof te verwijten dat het niet democratisch verkozen is of om verschil te maken tussen de marteling van een asielzoeker of van een gewone burger.

Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er alleen maar prijzen uitgereikt hoeven te worden. Een waakhond kan tenslotte bij vergissing de postbode te grazen nemen. Dus kan ik mij voorstellen dat het CDA scherp in de gaten houdt wat het hof doet met de kruisbeelden in Italiaanse klaslokalen.

Met de verplichte kruisbeelden in klaslokalen van openbare scholen heeft het hof uiteindelijk geen problemen gemaakt. Onze eigen Hoge Raad, ondertussen, was minder tolerant voor religie in het publieke domein en nam de SGP op de korrel. En de SGP heeft inmiddels de hulp ingeroepen van – jawel – het hof in Straatsburg.

Het CDA heeft niets te zoeken bij de hofbashers